

inner beliefs play not the least role in ensuring quality of court rulings, even though these beliefs as an element of the principle of free evaluation of evidence have not been sufficiently studied. The author traces historical path of scientific and legislative definition of the term 'judge's inner beliefs', and creates own definition of the term by accumulating its substantive indicators. The author also describes the structure of judge's inner beliefs comprised of gnoseological, psychological, ethical, and legal factors, and analyses the role of each of these factors in the process of formation of judge's inner beliefs.

Key words: judge's inner beliefs; free evaluation of evidence; system of legal evidence; competitiveness; formal evidence; truth; factual circumstances of case; subjective mental activity; gnoseological elements; psychological components; legal consciousness; emotional and volitional component.

Отримано 14.01.2010

О. О. КОЛІНЬКО

Олена Олександрівна Колінько, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО І ЗАРУБІЖНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Інтеграція України до Європейського Союзу в умовах сучасного політичного і соціально-економічного стану зумовлює реформування усіх галузей українського законодавства відповідно до європейських стандартів, у тому числі і кримінальної. Особливо важливими питаннями є охорона життя людини і встановлення за посягання на нього адекватної міри відповідальності. Людина, її життя і здоров'я є сферою, охорона якої регламентується, як міжнародно-правовими нормами, так і національними. Так, ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права звертає увагу на невід'ємність права кожної людини на життя, охорону даного права законом і неможливість протиправного позбавлення життя¹. У свою чергу, на національному рівні, захист даних соціальних цінностей передбачається нормами, які містяться в розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Враховуючи важливість даної охоронюваної сфери, необхідним є вивчення досвіду зарубіжних країн щодо встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти життя людини. Тому, особливої актуальності набувають компаративістські дослідження в галузі кримінального права, в тому числі і в частині кримінально-правової охорони життя людини від злочинних посягань.

Одним із злочинів, що посягає на життя людини, відповідальність за який передбачена вітчизняним законодавством в ст. 120 КК України, є доведення до самогубства. Особливістю даного діяння є те, що, хоча саме самогубство є одним з різновидів неприродної смерті, але, при цьому, доведення до самогубства – єдиний злочин проти життя особи, який не охоплюється поняттям вбивства. Адже, цей злочин вчиняється суб'єктом злочину не прямо, а опосередковано. Саме тому, на нашу думку, ст. 120 КК України потребує співставлення із відповідними нормами кримінальних кодексів зарубіжних країн. Таке дослідження дозволить вдосконалити вітчизняне кримінальне законодавство в частині встановлення відповідної міри покарання за вчинення такого виду злочину, як доведення до самогубства. При цьому, за допомогою врахування доктринальних положень зарубіжних вчених в нас з'явиться реальна можливість не лише усунути прогалини і колізії в українському кримінальному законодавстві, а й розробити систему заходів щодо запобігання вчиненню даного злочинного діяння і попередження самого самогубства.

© О. О. Колінько, 2010

Окремі правові аспекти доведення до самогубства, а саме, в частині характеристики деяких способів (форм) доведення до самогубства та розроблення шляхів попередження самогубств, вивчали і розробляли такі вітчизняні вчені, як: В. В. Гриценко, А. П. Тищенко, Н. М. Ярмиш, Л. М. Шестопалова, та інші. Але в даних дослідженнях, недостатня увага приділялася значенню порівняльного правознавства і застосуванню досвіду зарубіжних країн при вивченні даного питання. У переважній більшості, для проведення порівняльного аналізу вітчизняного законодавства в частині доведення до самогубства, використовувались певні статистичні дані держав пострадянського простору. У працях таких зарубіжних вчених, як Р. З. Авакян, І. А. Алієв, А. Г. Амбрумова, А. Лінарс, Л. І. Постовалова, О. Сільвінг, М. Л. Фарбер можна знайти наукові доробки, які пов'язані з соціальною характеристикою такого явища, як самогубство і встановленням кримінальної відповідальності за доведення до самогубства. На нашу думку, для проведення ґрунтовного і всестороннього вивчення питання встановлення кримінальної відповідальності за даний вид злочину проти життя людини необхідно розширити обсяг досліджуваного матеріалу, врахувавши норми кримінальних кодексів деяких європейських і азійських країн.

Доведення до самогубства – злочин, який становить суттєву суспільну небезпечність, адже наслідком його вчинення є не лише порушення біологічного процесу існування людини, а й негативний вплив на нормальне функціонування суспільних відносин. Стаття 120 КК України передбачає відповідальність за доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до вчинення протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності². При цьому, зарубіжні законодавці ставляться по різному до питання, щодо встановлення міри покарання за самогубство і доведення до самогубства.

У Кримінальних кодексах різних країн світу норми, що передбачають кримінальну відповідальність за доведення до самогубства різняться. Про це можна зробити висновок проаналізувавши статті Кримінальних кодексів різних країн світу, які передбачають кримінальну відповідальність за злочини пов'язані з самогубством. Для порівняння були взяті двадцять три Кримінальні кодекси таких країн: Австрія, Азербайджанська Республіка, Республіка Аргентина, Республіка Білорусь, Республіка Болгарія, Грузія, Данія, Естонська Республіка, Іспанія, Киргизька Республіка, Китайська Народна Республіка, Литовська Республіка, Нідерланди, Норвегія, Республіка Польща, Республіка Корея, Республіка Молдова, Російська Федерація, Республіка Сан-Марино, Туреччина, Швейцарія, Швеція, Японія.

Якщо брати за основу норму, зазначену в КК України, то зарубіжні кодекси, в частині дій, пов'язаних будь-яким чином з самогубством, умовно можна поділити на три групи:

- 1) такі, що повністю або частково збігаються з нормою вітчизняного законодавства;
- 2) такі, які містять норму, що передбачає відповідальність за доведення до самогубства, але, при цьому, корінним чином відрізняється від ст. 120 КК України;
- 3) такі, що взагалі не мають норми, яка передбачала б відповідальність за злочин даного виду.

До першої групи можна віднести Кримінальні кодекси таких держав: Естонська Республіка, Азербайджанська Республіка, Грузія, Російська Федерація, Республіка Молдова. Диспозиції норм, за якими передбачається кримінальна відповідальність за доведення до самогубства в КК Азербайджанської Республіки (ст. 125)³, Грузії (ст. 115)⁴ і Російської Федерації (ст. 110)⁵, майже однакові: «Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство шляхом погроз, жорстокого поводження або систематичного приниження людської гідності потерпілого – карається ...» При цьому, в даній нормі ми можемо спостерігати, що до способів доведення до самогубства, за які передбачається кримінальна відповідальність в ст. 120 КК України, крім жорстокого поводження і систематичного приниження гідності, відносять ще й погрозу. Під поняттям «погроза» розуміється виражений словами, письмово, певними діями або іншим чином намір завдати фізичної, матеріальної чи іншої шкоди окремій особі або громадським інтересам⁶. З даного визначення видно, що ознаки погрози в деякій мірі подібні ознакам шантажу,

передбаченим Науково-практичним коментарем до КК України⁷. У свою чергу, азербайджанський вчений І. В. Алієв, погрозу відносить до однієї з форм прояву жорстокого поводження⁸.

В КК Естонської Республіки (ст. 106), крім жорстокого поводження, до способів належить ще й знущання: «Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство шляхом жорстокого поводження з ним або знущання над ним – карається ...»⁹. Якщо під знущанням розглядати будь-яке заподіяння особі моральних і фізичних страждань, то за твердженням Н. М. Ярмиш, ці дві ознаки охоплюються поняттям «жорстоке поводження»¹⁰.

Окрему увагу необхідно приділити КК Республіки Молдова (ст. 150). Адже, до переліку способів, якими можна довести до самогубства, крім зазначених вище, належать: наклеп, цькування і образа: «Доведення до самогубства або замаху на нього, що з'явилося результатом цькування, наклепу або образи з боку винного – карається ...»¹¹. Якщо порівнювати з українським законодавством, то є незрозумілим, чому ці способи виокремлені, адже набагато зручніше було б об'єднати їх під терміном «приниження людської гідності», як це зробив вітчизняний законодавець. Так, в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи» зазначається, що під терміном «систематичне приниження людської гідності» мається на увазі тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глуmlinня над ним, тощо)¹².

Щодо кваліфікуючих ознак, то в КК Азербайджанської Республіки і Республіки Молдова до них відносять матеріальну або будь-яку іншу залежність: «...Те ж діяння, вчинене стосовно особи, що перебуває в матеріальній або іншій залежності від винного – карається ...»¹³. При цьому, вона не згадується в КК Естонської Республіки, Грузії і Російської Федерації. На нашу думку, відсутність даної кваліфікуючої ознаки – це недолік. Адже, досить часто доведення до самогубства можна спостерігати при сімейно-побутових або службових конфліктах, в яких існує матеріальна, службова або будь-яка інша залежність. Крім цього, ще однією особливістю КК Республіки Молдова, яка відрізняє його від інших кодексів, вказаних у цій праці, є наявність такої кваліфікуючої ознаки, як родинний зв'язок між самогубцем і особою, яка доводить до самогубства: «Доведення до самогубства або замаху на нього: а). Чоловіка (дружини) або близького родича – карається...»¹⁴.

Суттєво відрізняються диспозиції статей Кримінальних кодексів, які відносяться до другої групи держав наведеної вище класифікації, в частині кримінальної відповідальності за будь-які дії результатом яких є самогубство іншої особи. До таких держав належать: Литовська Республіка, Республіка Болгарія, Республіка Польща, Киргизька Республіка, Республіка Білорусь, Республіка Аргентина, Нідерланди, Данія, Норвегія, Австрія, Іспанія, Швейцарія, Японія, Туреччина, Республіка Сан-Марино. Головна умова віднесення КК даних країн до другої групи полягає в наявності норми, яка передбачає кримінальну відповідальність не тільки за доведення до самогубства, але й за схилення до самогубства, надання допомоги у вчиненні самогубства або сприяння у вчиненні самогубства. В КК багатьох з наведених вище держав немає розмежування між даними поняттями. Так наприклад, надання допомоги у вчиненні самогубства є одним із способів доведення до самогубства в КК Республіки Болгарія (ст. 127: «Хто яким би то не було способом посприяє або схилить іншу особу до самогубства, і самогубство або замах на нього відбудеться, карається...»)¹⁵, Республіки Польща (ст. 151: «Хто шляхом вмовляння або наданням допомоги доводить людини до замаху на своє життя, підлягає покаранню ...»)¹⁶, Республіки Аргентина (ст. 83: «Хто підбурював іншого до здійснення самогубства або посприяв у здійсненні самогубства, карається...»)¹⁷, Нідерландів (ст. 294: «Особа, яка навмисно підбурює іншу особу вчинити самогубство, допомагає самогубству іншої особи або забезпечує для цієї іншої особи засоби, щоб зробити самогубство, підлягає...»)¹⁸, Данії (ст. 240: «Будь-яка особа, що допомагає іншій особі в здійсненні самогубства, підлягає...»)¹⁹, Норвегії (ст. 236: «Особа, що допомагає тому, щоб хто-небудь позбавляв себе життя...»)²⁰, Японії (ст. 202: «Той, хто підготував людину до вбивства, або надав їй допомогу в самогубстві, або вбив людину на його вимогу

або з його згоди, карається...»²¹, Туреччини (ст. 454: «Особа, яка переконує кого-небудь вчинити самогубство й допомагає йому в цьому, карається...»)²². А в КК таких країн, як Австрія (ст. 78 «Схиляння до самогубства»: «Хто схиляє іншу людини до того, щоб вона себе вбила, або допомагає їй в цьому, карається...»)²³, і Швейцарія (ст. 115 «Схиляння до самогубства і пособництво у вчиненні самогубства»: «Хто з корисливих мотивів схиляє кого-небудь до самогубства або допомагає йому в цьому, якщо відбувається самогубство або замах на нього, то...»)²⁴ схиляння до вчинення самогубства є одним з способів доведення до самогубства.

Окрему увагу необхідно звернути на КК Іспанії і Республіки Сан-Марино. Так, в КК Іспанії немає окремої статті «Доведення до самогубства», а відповідальність за доведення до самогубства і допомогу у вчиненні самогубства міститься в ч. 1 ст. 143 «Вбивство і його види»: «Той, хто довів до самогубства іншу людини, карається...»²⁵. Частина 1 ст. 151 КК Республіки Сан-Марино передбачає відповідальність лише, при наявності матеріальної, чи іншої залежності між самогубцем і особою, яка доводить до самогубства: «Підбурювання до самогубства або сприяння цьому, якщо воно призводить до смерті, підлягає покаранню...». Але, при цьому, за ч. 2 ст. 151 кримінальна відповідальність настає і для самогубця, в тому випадку, якщо спроба самогубства не доведена до кінця, але наявне суттєве тілесне ушкодження: «Якщо спроба вчинити самогубство призводить до серйозного тілесного ушкодження, то застосовується...»²⁶.

Поряд із цим, в КК Киргизької Республіки (ст. 102, 103) і Республіки Білорусь (ст. 145, 146) є дві окремі статті: «Доведення до самогубства» і «Схиляння до самогубства». З першою статтею все досить зрозуміло, тому що зміст даної норми, в переважній більшості, збігається з вітчизняним трактуванням: «Доведення особи до самогубства або замаху на нього шляхом погроз, жорстокого поводження або систематичного приниження особистої гідності – карається...»^{27, 28}. А ось стосовно другої статті, треба зазначити, що в ній вказується, якими саме способами відбувається схиляння до самогубства: «Схиляння до самогубства, тобто розпалювання в іншій особі рішучості вчинити самогубство шляхом вмовлянь, обману або іншим шляхом, якщо особа покінчила життя самогубством або якщо мав місце замах на нього, – карається...» (Киргизька Республіка)²⁹; «Навмисне розпалювання в іншій особі рішучості вчинити самогубство, якщо особа покінчила життя самогубством або мав місце замах на нього, – карається...» (Республіка Білорусь)³⁰. У свою чергу, КК Литовської Республіки також передбачає дві окремі статті: ст. 133 «Доведення до самогубства чи схиляння до самогубства»: «Той, хто схилив людину до самогубства або довів людину до самогубства шляхом жорстокого або підступного поводження, карається...» і ст. 134 «Надання допомоги у вчиненні самогубства»: «Той, хто на прохання безнадійно хворої людини допоміг їй вчинити самогубство, карається...»³¹. При цьому, вони відрізняються від норм наведених вище Кримінальних кодексів. У даному випадку, як ми бачимо, під «наданням допомоги у вчиненні самогубства», мається на увазі допомога у вчиненні самогубства саме на прохання безнадійно хворого.

Отже, можна сказати, що хоча всі з наведених у другій групі Кримінальних кодексів іноземних держав мають норму, яка стосується встановлення кримінальної відповідальності за вчинення певних дій, результатом яких є самогубство іншої особи, але точки зору зарубіжних і українських законодавців у цьому питанні суттєво відрізняються.

Для об'єктивного бачення даної проблеми необхідно врахувати, що є ще й третя група держав, КК яких зовсім не мають норми, яка б передбачала кримінальну відповідальність за будь-які дії пов'язані з самогубством. З розглянутих нами, до них належать КК Швеції³², Китайської Народної Республіки³³ і Кореї³⁴. Але, КК Кореї містить ст. 252 « Вбивство на прохання або по змові з потерпілим», за якою, кримінальна відповідальність настає за вбивство вчинене на прохання потерпілого: «Особа, яка вбиває іншу особу на його прохання або у змові з ним, спонукає або підбурює іншу особу до здійснення злочину – підлягає покаранню...»³⁴. Тобто, можна передбачити, що мова йде, певним чином, про надання допомоги у вчиненні самогубства.

Наприкінці, хотілось би навести статистику самогубств по державам. При цьому, одностайно, не можна сказати, вирішили дані самогубці піти з життя самостійно, чи за до-

помогою схиляння, доведення або пособництва. Але ситуація, яка склалася на сьогодні у світі вказує, якщо закривати очі на стрімко зростаючі показники смертності причиною якої є суїцид, то тенденції такого зростання рівня самогубств будуть тривати. І можливо, саме вдосконалення українського законодавства може стати підґрунтям безпечного існування людини в суспільстві.

Так, Всесвітня організація охорони здоров'я розподіляє країни за показником суїциду на три групи:

- високий і дуже високий рівень самогубств (понад 20 осіб на 100 тис. населення);
- середній рівень самогубств (10-20 осіб на 100 тис. населення);
- низький рівень самогубств (до 10 осіб на рік на 100 тис. населення).

За даними станом на 2007 р., поряд з Угорщиною (28.5 %) і Японією (22.1 %), до першої групи даної класифікації входять Литовська Республіка (38.6 %), Російська Федерація (32.2 %), Республіка Казахстан (25.9 %), Латвійська Республіка (24.5 %), Україна (22.6 %) і Естонська Республіка (20.3 %). В свою чергу, Республіка Узбекистан (5.5 %), Грузія (2.2 %) і Азербайджанська Республіка (1.1 %) мають найнижчі показники рівня самогубств з держав пострадянського простору, і тим самим входять до третьої групи цього переліку. До другої ж групи входять: Республіка Молдова (18 %), Китайська Народна Республіка (14, 2 %) ³⁵.

Отже, з наведеного вище, можна зробити висновок, що рівень гідного і безпечного життя людини залежить не від ідеальних норм законодавства, а від їх ефективності і ставлення до них громадян. Адже, як зазначає Л. М. Шестопалова, що суїцидент – тільки жертва, часто – порушених іншими прав ³⁶. Можливо, високий культурний і духовний розвиток громадян і шанобливе ставлення до законних і невід'ємних прав і інтересів інших осіб допоможуть змінити ситуацію, яка склалася у світі стосовно стрімкого зростання рівня самогубств. Саме від цього розуміння може залежати нормальне функціонування суспільних відносин.

На нашу думку, Кримінальний кодекс України досить вдало поєднує в ст. 120 всі способи, які можуть завдати шкоду нормальному існуванню індивіда в суспільстві, шляхом доведення його до самогубства, і передбачає за це відповідальність. При цьому, ще одним позитивним моментом є наявність таких кваліфікуючих ознак, як матеріальна або інша залежність, вчинення злочину щодо двох, або більше осіб і щодо неповнолітнього. Але, законодавцю варто було б врахувати досвід зарубіжних держав (Австрія, Швейцарія, Республіка Сан-Марино, Литовська Республіка, Республіка Білорусь, Киргизька Республіка) щодо застосування норм за схиляння до вчинення самогубства і надання допомоги у вчиненні самогубства. Вітчизняне кримінальне законодавство не передбачає відповідальності за ці діяння. Але вони несуть значну небезпеку для суспільства, і тому, на нашу думку, за їх вчинення повинна наставати кримінальна відповідальність в будь-якому випадку.

Тому, пропонуємо внести такі зміни в ч. 1 ст. 120 КК України:

«Доведення до самогубства»

«1. Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності, а також умисне схиляння іншої особи вчинити самогубство шляхом вмовлянь, введенням в оману або іншим шляхом, надання допомоги у вчиненні самогубства, якщо особа покінчила з життям самогубством, – карається ...»

Вважаємо, що внесення таких змін до КК України позитивно вплине на вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства в частині встановлення відповідальності за злочинні посягання на життя особи.

¹ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН А/RES/2200 А (XXI) від 16 грудня 1966 р.

² Кримінальний кодекс України. – К.: «ВЕЛЕС», 2006. – 152 с.

³ Уголовный кодекс Азербайджанской республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 325 с.

⁴ Уголовный кодекс Грузии. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 409 с.

- ⁵ Уголовный Кодекс Российской Федерации. – М.: Изд-во ОМЕГА-Л, 2005. – 176 с.
- ⁶ Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998 – Т. 4: Н-П. – 2002. – 720 с.
- ⁷ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України/ 3-те видання, перероблене та доповнене/ За редакцією М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К., 2004. – 1056 с.
- ⁸ Алиев И. А. Актуальные проблемы суицидологии». – Баку: Элм, 1987. – 188 с.
- ⁹ Уголовный кодекс Эстонской республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 262 с.
- ¹⁰ Ярмыш Н. Н. Уголовная ответственность за доведение до самоубийства / Автореферат. –Х., 1992.
- ¹¹ Уголовный кодекс Республики Молдова. – СПб. Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 408 с.
- ¹² Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / Верховний Суд України; За загальною редакцією В. Т. Малярєнка. – К., 2005. – 368 с.
- ¹³ Уголовный кодекс Азербайджанской республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 325 с.; Уголовный кодекс Республики Молдова. – СПб. Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 408 с.
- ¹⁴ Уголовный кодекс Республики Молдова. – СПб. Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 408 с.
- ¹⁵ Уголовный кодекс Республики Болгария. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001 – 298 с.
- ¹⁶ Уголовный кодекс Республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 234 с.
- ¹⁷ Уголовный кодекс Аргентины. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 240 с.
- ¹⁸ Уголовный кодекс Голландии. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 510 с.
- ¹⁹ Уголовный кодекс Дании. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 230 с.
- ²⁰ Уголовное законодательство Норвегии. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 375 с.
- ²¹ Уголовный кодекс Японии. – СПб Издательство «Юридический центр Пресс» 2002 – 226 с.
- ²² Уголовный кодекс Турции. – СПб Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003 – 374 с.
- ²³ Уголовный кодекс Австрии. – М.: ИКД "Зерцало-М", 2001. – 144 с.
- ²⁴ Уголовный кодекс Швейцарии. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 350 с.
- ²⁵ Уголовный кодекс Испании. – М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 1998. – 218 с.
- ²⁶ Уголовный кодекс Республики Сан-Марино. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 253 с.
- ²⁷ Уголовный кодекс Кыргызской Республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 352 с.
- ²⁸ Уголовный кодекс Республики Беларусь. – СПб.: Издательство "Юридический центр Пресс", 2001. – 474 с.
- ²⁹ Уголовный кодекс Кыргызской Республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 352 с.
- ³⁰ Уголовный кодекс Республики Беларусь. – СПб.: Издательство "Юридический центр Пресс", 2001. – 474 с.
- ³¹ Уголовный кодекс Литовской республики. – СПб. Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 470 с.
- ³² Уголовный кодекс Швеции. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 320 с.
- ³³ Уголовный кодекс Китайской Народной Республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 303 с.
- ³⁴ Уголовный кодекс Республики Корея. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 240 с.
- ³⁵ Дані взяті з електронного ресурсу: <http://www.lossofsoul.com/DEATH/suicide/statistic.htm>
- ³⁶ Шестопалова Л. М. Суїцид в Україні та в Росії: порівняльний аналіз // Право України. – 2000. – № 8. – 103 с.

Резюме

У статті проводиться порівняння ст. 120 КК України «Доведення до самогубства» з аналогічними нормами іноземних держав. У результаті досліджень, автор пропонує змінити ст. 120 КК України.

Ключові слова: самогубство, доведення до самогубства, спроба самогубства, схилення до самогубства, допомога в самогубстві, кримінальна відповідальність, рівень самогубств, попередження самогубств.

Резюме

В статті проводиться порівняння ст. 120 КК України «Доведення до самоубийства» з аналогічними нормами іноземних держав. В результаті дослідження, автор пропонує змінити ст. 120 КК України.

Ключевые слова: самоубийство, доведение до самоубийства, попытка самоубийства, склонение к самоубийству, помощь в самоубийстве, уголовная ответственность, уровень самоубийств, предупреждение самоубийствам.

Summary

In the article is made a comparison of Article 120 Criminal Code of Ukraine "Drive to suicide" with similar norms of foreigner states. As a result of investigation, author proposes to modify the Article 120 Criminal Code of Ukraine.

Key words: suicide, drive to suicide, suicide attempt, inclination to suicide, help in suicide, criminal responsibility, suicide rate, suicide prevention.

Отримано 20.10.2009

Ю. Б. ПАСТЕРНАК

*Юрій Богданович Пастернак, аспірант
Національної академії прокуратури України*

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ДОКАЗУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

У контексті процесу реформування системи українського кримінального судочинства дискусія щодо базисних основ доказового права набуває особливої актуальності. На сьогодні сформувалася досить специфічна методологічна ситуація щодо кримінально-процесуального доказування. Затверджена концепція реформування кримінальної юстиції, закінчується робота над проектом КПК, який розроблений у відповідності до її положень. У той же час в науці кримінально-процесуального права фактично відсутні ґрунтовні розробки нової методології доказування. Враховуючи значення останнього в структурі кримінально-процесуальної діяльності, таку ситуацію навряд чи можна визнати нормальною. Своєрідним підтвердженням цього, на нашу думку, є і численні підготовлені проекти КПК, які не витримали критики і були відхилені. Вирішення наявних проблем навряд чи було б можливим без використання тої величезної кількості напрацювань у сфері теорії доказів, яка накопичена як радянською, так і вітчизняною правовою думкою. Так у дореволюційний період питаннями кримінально-процесуального доказування займалися Л. Е. Владіміров, І. Я. Фойницький, В. Д. Спасович та ін. В радянський період йому приділяли увагу такі видатні науковці як: М. С. Строгович, Ф. Н. Фаткуллін, В. Я. Дорохов, Р. С. Белкін, М. М. Михеєнко. Не залишає її поза увагою і сьогоднішня правова наука, про що свідчать дослідження російських вчених З. З. Зінатуліна, А. Р. Белкіна, Р. В. Костенка, В. С. Балакшина; українських Ю. М. Грошевого, В. Т. Малярєнка, С. М. Стахівського, Є. Г. Ковалєнка, І. І. Котюка, та цілого ряду інших. При цьому слід погодитися з С. А. Шейфером, що наука, як правило, не створюється на порожньому місці. Вона розвивається відштовхуючись від вже досягнутого рівня знань, переосмислюючи і часом відхиляючи те, що раніше здавалося очевидним, а деколи тільки коректуючи традиційні уявлення, пристосовуючи їх до нових умов¹. Відповідно визначення на зако-

© Ю. Б. Пастернак, 2010